

"من هم تا پیش از این روی دوبله تعصب داشتم ، اما تعصبم از روی کم اطلاعی (کم دیدن فیلمهای زبان اصلی) و عشق بیش از حد به خاطرات گذشته (نوستالژی) و علاقه بی حد و حصر به دوبلورها(کافی بود یک سکانس را به زعم من خوب حرف بزنند تا به خودم بیاورام این دوبله شاهکار است) اما یکی دوسالی هست که از دوبله فاصله گرفته ام ، زبان انگلیسی ام بهتر شده فیلمهای زبان اصلی بیشتری دیده ام ، از خاطرات گذشته فاصله گرفته ام و نوستالژی برابرم رنگ باخته و از همه مهمتر فهمیدم که این جماعت دوبلور اصلاً لایق محبت و علاقه هیچ کس نیستند.

اینجا جز تفرعن و تکبر و تحقیر علاقمندانشان چه کاری می کنند؟ یکی دو نمونه اش را عزیزانی از همین کافه گفته اند. این آدمها که بهترین و باکلاس ترینشان (تهامی) "دوبله باز"ها را یک مشت بی سواد و بیچاره نیازمند کمک می داند ، اصلاً لایق توجه ما هستند؟!

معتمد که تعصب از روی آگاهی نمی شود ، اساساً تعصب محصول چیزی است که جلوی فکر کردن را بگیرد ، حتی اگر خود را به "شکل آگاهی" به ما نشان بدهد.

الان از هیچ چیزی به این اندازه خجالت زده نیستم که در این چهار ساله درباره این جماعت بی لیاقت در کلوب و ویلاگم ستایش نامه می نوشتم! میدانم که این اعتراف تلخ است اما گریزی از آن نیست. فقط بدانید که این اعتراف شجاعت زیادی می طلبد و به خاطرش با خودم خیلی کلنجار رفتم."

خوب مواردی رو که مطرح کردی به نوعی در کلوب و کافه به نوعی گفته بودم و باید گفت مطلبی که فرمودید عین حقیقت است.

مقدمه

از اینکه دوستان به من لطف دارند و انتظار دارند مطالب مفصلتری بنویسم تا مختصر و مفید و تلگرافی ، با توجه به درخواست میثم عزیز مطالبی به ذهنم رسید که در ادامه به آنها می پردازم

مطلبی رو که در ادامه می نویسم (حال چند شماره شود نمیدانم) قرار نیست دفاعیه ای از دوبله باشد (هرچند می توان اینطور فرض کرد بهرحال من از موافقین دوبله هستم) و یا جوابیه ای بر مطلب مجله 24. بلکه نوعی نقد است در اینکه نوع نقد کردن و نفی دوبله از طرف مجله 24 اساساً غلط است و مطالب مطرح شده دلیلی بر نفی دوبله نمی شود بلکه دوستان در این مجله زاویه دید غلطی اتخاذ کرده اند.

صحبت در مورد دوبله زیاد است اما باید دید آیا این نقد کردن ها ، دفاع کردن ها ، به به و چه چه کردن ها و حس نوستالژیک داشتن در مورد دوبله ها و یا اینکه دوبله خیانت است یا خدمت ثمری دارد یا خیر

باید بگویم خیر

پس همانطور که همشهری میثاق گفت بحثی که ثمری نداره چه جاصل ، ولی یکبار برای همیشه

دوبله

قسمت اول

در مورد دوبله هم در کلوب گفته بودم و هم در کافه اینکه گویندگان چه جماعتی هستند و...

دوبله ایران در حال حاضر مشکلاتی دارد و فاصله بسیار زیادی با سالهای طلایی خود دارد و این خود دلایلی دارد که فعلاً به سه دلیل بسنده می کنم

1-حرمت امازاده با متولی است

اگر به دوبله فیلم در ایران اشکالی وارد است اول خود گویندگان بانی و باعث آن بوده اند. اگر حوصله و وقتی داشته باشم این مورد رو در آینده بیشتر باز می کنم.

2- عدم تربیت گویندگان کارآمد

این مورد رو هم در زمانی دیگر توضیح می دهم

تمام کسانی که در این مورد نقد می نویسند چهار دسته هستند دسته اول اکثراً سیاهه نویس ها و تومنی نگارها هستند که از نبود و کمبود نیروی صحیح در این عرصه استقاده کرده و به قول معروف "صندلی خالی بود اومدیم نشستیم" و در مورد کاری که تخصص ندارند مطلب می نویسند و بعضاً نظریه های فضایی می دهند و چون کسی نیست که ایراد و اصلاحی وارد کند و یا تذکری بدهد با نظرات صد من یک غاز خود جز به بیراهه بردن علاقمندان و دوبله کاری نمی کنند.

دسته دوم علاقمندان نا آگاه هستند که سعی دارند به این عشق خود بپردازند اما چون آگاهی و دانش لازم رو ندارند در حد همان عشق و علاقه باقی مانده اند و بیشتر مطالب رو احساسی در راستای علاقه خود بیان می کنند و کارایی لازم رو برای در مسیر صحیح قرار دادن دوبله ندارند.

دسته سوم تافته های جدا بافته ای هستند که خودشان را خیلی روشنفکر فرض کرده و هر نوع تغییری را در فیلم خیانت می دادند اما داخلشان که بروی جماعتی کم سواد و یا بیسواد هستند که ژست روشنفکری می گیرند.

دسته چهارم که شاید تعدادشان به انگشتان یک دست هم نرسد (در خوشبینانه حالت انگشتان دو دست) سعی دارند با نگاه کارشناسی دوبله رو در مسیر صحیح قرار دهند که متأسفانه به علت کمبود نیرو و تضاد های فکری بسیار با سه دسته فوق به اضافه تضاد های فکری با خود دوبلورها و گویندگان ، موفق به این کار نشده و بعضاً دچار سرخوردگی شده اند.

دسته های اول ، دوم و چهارم هم نقدهای مثبت می نویسند و هم نقدهای منفی اما دسته سوم فقط نقد منفی.

کل اطلاعات دوبله منتقدین ما شده اشکها و لبخندها ، بانوی زیبایی من و هملت چونکه بقیه فیلم ها رو ندیده اند و نه به دنبالش بوده از سال 1335 تا 1360 که دوره نوستالژیک بودن است یعنی 25 سال به فرض دوبله 400 فیلم خارجی ، (که نبوده) می شود 10000 فیلم. کسی که می خواد خودش رو کارشناس دوبله و منتقد دوبله معرفی کنه و بهترین فیلم های تاریخ دوبله رو معرفی کنه حداقل باید 1000 عنوان فیلم دوبله شده در اون تاریخ رو دیده باشه که اکثراً ندیده اند نهایت فیلم هایی که دیده باشند همون هایی است که ویژه نامه فیلم منتشر کرده است.

همین منتقدین صد من یک غاز یک صدم بجه این کافه اطلاعات ندارند و فقط گویندگان اصلی معروف رو می شناسند حتی دایره المعارف گویندگان فیلم کافه از آنها بیشتر است.

یک منتقد خوب دوبله می تواند منتقد خوب سینما بشود اما یک منتقد خوب سینما نمی تواند یک منتقد خوب دوبله بشود.

اما اصل ماجرا

دوبله را پروسه ای می دانند از مرحله ترجمه تا صداگذاری اما از نظر من دوبله فقط مرحله انتخاب مدیر دوبلاژ و گویندگان است یعنی قسمتی که دوبلورها باید جوابگو باشند بقیه مراحل به ایشان مربوط نمی شود.

با اجازه و عذرخواهی از رامین عزیز که وارد حیطه کاری ایشان میشوم خوشحال می شم در مورد قسمت ترجمه هم رامین نظرش رو بگه.

ترجمه

یکی از نامربوط ترین حرف ها برای حذف دوبله ، "اگر فیلمی ترجمه شود در این انتقال چیزی حذف می شود و اصالت آن از بین می رود" اگر اینطور به قضیه نگاه کنیم پس هیچ کتاب ، مقاله و خبری هم نباید ترجمه بشه که اصالتشون از بین می ره پس در بازار کتاب هم باید کتاب ها را زبان اصلی بخوانیم چرا که بخاطر ترجمه اصالت کتاب و نویسنده از بین می رود و نکته دیگر اینکه ، این آقایان که ادعا زبان دارند یادشان رفته که زبان دنیا فقط انگلیسی نیست و زبانهای دیگری هم هست که خود آقایان ناتوانند برای همین هم است که در مملکت ما بیشتر به سینمای آمریکا و انگلیسی زبان پرداخته می شود و از سینمای اروپا و آسیا کم صحبت می شود.

در بخش کتاب مترجم ما میخواد کتاب فرانسوی یا ایتالیایی ترجمه کنه می ره از نسخه انگلیسی کتاب استفاده می کنه خوب آیا نسخه انگلیسی اصالت نسخه اولیه را دارد؟

اینکه ترجمه یک فیلم خوب است یا بد است یا در مفهوم دست بر شده به دوبلورها چه مربوط است نکته ای که فراموش شده این است که ما داریم درباره دوبله در کشور جمهوری اسلامی ایران دربعد از انقلاب صحبت می کنیم پس ضوابط و محدودیت هایی در ترجمه داریم که این ربطی به دوبلورها نداره.

همانطور که در بازار کتاب هم مثال زدم وقتی مراکز آکادمیک ما در تربیت مترجم توانمند ناتوان هستند چه انتظاری از ترجمه دوبله دارید کافیت به ترجمه های مختلف هری پاتر ، مجموعه شرلوک هولمز و یا کتابهای پائولو کولیو توجه کنید ببینید چه آشوب بازاری است و با چه ترجمه های پرت و پلائی مواجه می شوید.

در ضمن دوستان مجله 24 که معتقد هستند به زیرنویس کردن فیلم ها تا دوبله آنها ، فراموش کرده اند که این زیرنویس هم بلاخره ترجمه از زبانی به زبان دیگر است پس اگر در دوبله اصالت متن اصلی از بین می رود در زیرنویس کردن هم همین حالت بوجود می آید.

اما مثال های زده شده

قرمز

نام فیلم RED است نه R.E.D (این مورد رو مقایسه کنید با فیلم فیست که بصورت F.I.S.T بود نه FIST) پس در مرتبه اول مخفف نیست اسم فیلم گروه سرخ و یا گروه قرمز می شود چرا؟

تماشگر آمریکایی که می رود فیلم را می بیند در وهله اول با دید قرمز بودن می رود ، پوستر فیلم و آنونس فیلم هم این را نشان می دهد و حال در هنگامه دیدن فیلم ، در فیلم توضیح می دهند که دقیقاً منظورمون رنگ قرمز نیست بلکه Retired Extremley Dangerous است (هرچند اگر آنونس فیلم رو هم دیده باشد به این مورد اشاره دارد) که به اختصار قرمز نامیده می شود. اما ترجمه ای که خود شما نوشته اید غلط است مفهوم این سه کلمه بازنشستگی خیلی خطرناک نیست بلکه "بازنشسته ، خیلی خطرناک" و یا "بازنشسته شده خیلی خطرناک" است یعنی قرار نیست بصورت خطرناک بازنشسته شوند بلکه بازنشسته شده اند و خطرناک هستند و چون با گروه طرف هستیم بهترین ترجمه ای که حالت سینمایی داشته باشد **بازنشستگان خیلی خطرناک** است.

تماشگر ایرانی هم در فیلم متوجه می شود گروه سرخ یعنی افراد بازنشسته خیلی خطرناک و قرمز نشانه خطرناک بودن آنهاست.

پس هم در فرهنگ ایرانی و هم در فرهنگ آمریکایی مفهوم قرمز بودن مشخص می شود.

اگر واقعاً می خواهید به مورد صحیحی اشاره کنید باید از فیلم Big Guns یا اسلحه بزرگ آلن دلون نام ببرید که معنی آن کله گنده ها ، گردن کلفت ها می باشد.

بازرس

نسخه دوبله اول این فیلم بعد از انقلاب برای ویدیو و نسخه دوبله دوم این فیلم برای شبکه اول سیما دوبله شد ظاهراً شما فراموش کرده اید در کشور جمهوری اسلامی ایران زندگی می کنید و هر دو فیلم از شبکه یک سیمای اسلامی پخش می شود و مترجم و مدیر دوبلاژ چه بخواهند و چه نخواهند تابع دستور مقامات بالا هستند. شما فکر می کنید اگر همان را ترجمه می کردند اجازه پخش می گرفت حداقل دوستان سینمایی با این اثر آشنا شدند.

تازه اینجا رابطه ای حذف شده که دیده نمی شود در مورد تغییر قصه بهتر بود به فیلم های اول انقلاب اشاره می کردین که کل قصه فیلم را عوض کرده اند مثل فیلم 21 ساعت در مونیخ که با نام جانبازان فلسطین کل قصه فیلم برعکس می شود.

لورنس عربستان

اگه شهرام جعفری نژاد این مورد رو مطرح نمی کرد نمی دونم شما و دوستان شما از کجا این اخبار رو می خواستید کپی برداری کنید احتمالاً فقط این مورد رو شنیدید یا گذری برخورد کرده اید وگرنه توضیح مرحوم کاملی دلیلی برای مطرح کردن این فیلم نمی کند.

برادران مارکس

موردی که مطرح کردید بازی با کلمات و ایجاد موقعیت طنز و یا ایجاز در کلمات در همه زبان ها هست. اصولاً این مدل شوخی ها مختص به زبان انگلیسی نیست و در تمام زبان ها وجود داره اما چون انگلیسی متداولتر است فرض رو بر این اساس می بندیم.

حال بررسی می کنیم همچنین فیلمی رو در چه حالت هایی می ببینیم.

حالت اول- صدای اصلی فیلم(زبان اصلی)

خب اگر شما یک فرانسوی باشید که انگلیسی هم نمی داند وقتی در سینما فیلم های برادران مارکس و امثال آن رو ببینید در قسمتهای کلامی به نظرتان کمترین های کسل آوری به نظر می آید و ممکنه همین باعث شه که سالن سینما رو ترک کنید شاید اگر کمی باهوش باشید با کمک تخیل خودتون چیزی دستگیرتون شود.

این موارد رو کسی می فهمد که زبان فیلم رو درست متوجه شود که در اینصورت یا باید زمان بلند مدتی در آن کشور زندگی کرده باشد و یا زبان فیلم رو بصورت آکادمیک بلد باشه که این مدل شوخی ها رو اکثراً وقتی متوجه می شود که مطالعات خارج از تحصیلات آکادمیک رسمی داشته باشد و یا اینکه از قبل با این موارد آشنایی داشته باشد پس چنانچه سطح زبان شما حتی متوسط هم باشد اغلب متوجه این شوخی های کلامی نمی شوید فقط در مواردی که این شوخی ها ساده باشد مخاطبی که سطح زبان پایینی دارد هم متوجه می شود.

مثال حالت سخت

کلمه Skunk در ساده ترین معنی یعنی اسکانک یا راسوی بد بو که یک نوع حیوان است.

معنی دوم آن آدم بی ارزش ، پست و تحقیر شده است.

معنی سوم آن آدم بدنام است.

معنی چهارم آن در انگلیسی بریتانیایی ماری جوانا است.

حال اگر این کلمه تو جمله ای مثل he is drunk as a skunk بکار رود یعنی اینکه طرف حسابی مست کرده و یا بقول خودمون مست پاتیل است.

خب حال اگر در فیلمی با این کلمه شوخی کلامی شود شما به عنوان مخاطبی که سطح دانش زبانتان می تواند از مقدماتی تا عالی باشد متوجه کدام معنی می شوید؟

مثال حالت آسان

از آنجاییکه ماشاءالله همه تون روشنفکر و وودی آلن باز هستید مثالم رو از فیلم پول رو بردار رو فرار کن انتخاب می کنم

A: Act Natural,I am pointing a **Gun** at you,

B: That's Look like **Gum** That's not look like **Gun**

کافیست در حد ابتدایی انگلیسی بلد باشید تا متوجه این شوخی بشوید.

حالت دوم – زیر نویس

شما و دوستانتان خیلی موافق زیرنویس هستید ببینیم در حالت چه پیش می آید اگر دوباره شما یک فرانسوی باشید که انگلیسی هم نمی داند وقتی در سینما فیلم های برادران مارکس و امثال آن رو ببینید در این حالت که اصلاً متوجه شوخی ها نمی شوید بلکه مواجه می شوید با یک سری جمله های بی سر و ته.

برگردیم به همان حالت **پول را بردار رو فرار کن**

A: Act Natural,I am pointing a **Gun** at you,

B: That's Look like **Gum** That's not look like **Gun**

حال می خواهیم این جمله رو زیرنویس کنیم و به اصل وفادار باشیم

آ: طبیعی رفتار کنید ، من طپانچه را به سوی شما نشانه رفته ام

ب: این شبیه طپانچه نیست شبیه آدامس است

فکر نکنم نیاز به توضیح بیشتری داشته باشه

A: Act Natural, I am pointing a **Gun** at you,

B: That's Look like **Gum** That's not look like **Gun**

حال در نسخه دوبله

آ : طبیعی رفتار کنید ، من طپانچه را به سوی شما نشانه رفته ام

ب: این طپانچه نیست کمانچه است

هدف کارگردان از ارایه این صحنه چی بوده ، این بوده که نشان دهد یک سارقی برای دزدی به بانک می رود و به دلیل مسخره ای همچون بدخطی ناموفق می ماند.

حال برگردیم به تماشاگر فرانسوی که این صحنه رو با دوبله فرانسه و فرض می کنیم به شکل فوق مطابق با زبان خودش ببیند خوب معلوم است که می خندد بنابراین در حالت اول و دوم که ما به این نتیجه نمی رسیم بلکه در حالت سوم است که با نزدیک شدن فرهنگ زبانی کشور دوبله کننده به زبان فیلم حاضر حس و حال صحنه و نظر کارگردان رو به تماشاگر منتقل می کنیم در اینصورت هم تماشاگر حس کمدی صحنه رو درک کرده و هم راضی از فیلم سالن رو ترک می کند.

حال ما این هدف رو ول کنیم بگیم چرا بجای آدامس گذاشتیم کمانچه و دوبله بد است چون به اصالت کار لطمه زده

در ضمن در کارهایی مثل برادران مارکس وقتی مخاطب متوجه کار نشود اصلاً دنبال برادران مارکس نمی رود ولی وقتی از طریق دوبله با برادران مارکس آشنا می شود پیگیر کمدی های این گروه می شود ، درباره اشان مطالعه می کند و دنبال نسخه های زبان اصلی کارهای آنها می گردد و وقتی که یک برادران مارکس باز حرفه ای شد مثل شما اون وقت شمشیر رو از رو می بندد که دوبله بد است و چنین است و چنان است.

یک مثال عینی تر

در کشور تایلند فیلم های کشورهای دیگر با زیرنویس نمایش داده می شود و اگر فیلم غیر از زبان انگلیسی باشد با زیرنویس انگلیسی و تایلندی نمایش داده می شود.

حال فرض کنید یک فرانسوی ، یک انگلیسی و کلی تایلندی یک فیلم تایلندی رو با زیرنویس انگلیسی در سینما نگاه می کنند در صحنه ای از فیلم شوخی کلامی وجود دارد در این صحنه همه تایلندی ها می خندند اما دونفر دیگر دارند مات و مبهوت فیلم رو نگاه می کنند و پیش خودشون فکر می کنند چه ملت مسخره ای برای چه جفنگیاتی می خندند.

حال فرض کنید یک فرانسوی ، یک انگلیسی و کلی تایلندی یک فیلم انگلیسی رو با زیرنویس تایلندی در سینما نگاه می کنند در صحنه ای از فیلم شوخی کلامی وجود دارد در این صحنه مرد انگلیسی می خندد ، فرانسوی شاید لبخندی بزند اما تایلندی ها دارند مات و مبهوت فیلم رو نگاه می کنند و پیش خودشون فکر می کنند چه فرد انگلیسی احمقی به چه جفنگیاتی می خندد.

حال فرض کنید یک فرانسوی ، یک انگلیسی و کلی تایلندی یک فیلم فرانسوی رو با زیرنویس تایلندی و انگلیسی در سینما نگاه می کنند در صحنه ای از فیلم شوخی کلامی وجود دارد در این صحنه مرد فرانسوی قهقهه می زند اما فرد انگلیسی و تایلندی ها دارند مات و مبهوت فیلم رو نگاه می کنند و پیش خودشون فکر می کنند چه فرانسوی لوسی به چه جفنگیاتی می خندد.

نتیجه

نتیجه اینکه اول بد بودن ، ناقص بودن و غلط بودن ترجمه متن فیلم ها به دوبلورها مربوط نمی شود دوم اینکه برای حفظ حس صحنه شاید مجبور شویم تغییرات اندکی در متن بدهیم

اما ترجمه بد کجاها به دوبلورها مربوط می شود اینجاها ، به مثال های زیر دقت کنید

1 - در سریال سوئینی در یکی از قسمت ها دنیس واترمن از اجناس خانه مظنون صورت برداری می کند به یک کاپ ورزشی نقره ای می رسد و می گوید فنجون نقره!!!!!!

معلوم است مترجم فیلم رو ندیده و متن رو ترجمه کرده بنابراین برای عبارت Silver Cup نوشته فنجون نقره

هر چند اگر مترجم باهوش بود باید حدس می زد نمی شود تو اتاق یک عدد فنجون نقره باشد باید ست نقره می شد

خب حال مترجم اشتباه کرده مگر من گوینده ، من مدیر دوبلاژ چشم ندارم وقتی می بینم در صحنه ، بازیگر کاپ ورزشی دستش هست باز می گم فنجون نقره

2 - در یک مستند تلویزیونی درباره حشرات ، زهره شکوفنده بجای کلمه کرم (kerm) از کرم (kerem) استفاده کرد (این مورد به مترجم مربوط نیست)

3 - در یک سریال تلویزیونی تابلویی بود تحت عنوان City Jail ، ناگهان گوینده گفت شهر جیل ، در صورتیکه منظور زندان شهر است نه شهر جیل تازه اگر قرار بود شهر جیل باشد باید می شد Jail City

4 - البته بعضی اوقات اشتباه در ترجمه به مترجم مربوط نمی شود و متأسفانه چون گویندگان ما زبان بلد نیستند گاهی اوقات می آیند کلاس بدارند پرت و پلا می گن بخصوص در قسمت تیتراژ فیلم ، گاف دهنده این کارها هم محمود قنبری است که رکورد دار است.

ادامه دارد.....